

laven tots en fr. a la gent del país. — 6 Això ens recorda la nostra gran Serra de *Busa* (de l'Aigua d'Ora a St. Llorenç de Morunys). Ací l'índici geogràfic és deu voltes més fort encara. Les rengleres consecutives de cingles gegantescos que volten per tots costats aquest massís quasi inaccessible, però gran refugi d'àligues, gamarussos i carlins, quan no de guerrillers de la llibertat, i, fins fa poc, d'uns heroics pagesos, no podien rebre nom més adequat ni eloqüent. I això coincideix perfectament amb el fr. *buse*, que encara que no testificat en fr. ant. és ja fr. mj. i francès corrent d'avui, i no és estrany als parlars d'Oc, si bé en conjunt menys estès dialectalment que les altres formes de l'arrel, segons el FEW. *Busa* ha estat parròquia fins fa poc, i des d'antic. Cal estudi més complet, amb la documentació antiga a la vista (no n'hi ha gaire), tenint en compte que el mot és molt breu, no documentat apellativament en català, i en gallo-romànic derivat retrògrad. Per al fr. *buse*, veg. Sainéan, *Sources Indig.* II, 288n. Com sempre no són de fiar les formes que cita GdDD, 1197a; i és ben problemàtic que hi tingui relació un ast. dial. *bucepu*, en parlars occidentals *pucecu* i *gucepu* «specie de milano mayor que el ferre», per als quals remet a 25 Wagner, *Hom. Mz. Pidal* IV, 253, i Rdz. Castellanos, *Alto Aller*, 205, 206. Si hi ha cap relació serà només de la inicial, encreuada amb algun altre nom, i en aquella serà el provençalisme que es va allargar fins al N. de Portugal. — 7 Tots dos traduïts «milan» per Moureau. Com que van separats, en el seu llibre *Le Patois de la Teste de Buch*, es podria deduir que s'usen a diferents indrets de la comarca de Buch, car altrament també seria estranya l'existència d'aquest duplicat. — 8 Potser també hi ajuda la creació d'un verb *buser* derivat, que coincidia pel sentit amb *muser* 'estar en vaga', d'un altre origen. — 9 Mot onomatopeic, d'on el verb també usat en llatí tardà *butire* 'fer bu, com un butio'. No nego que aquesta sigui la veu d'aquest ocell. Però ho és també la de la *bisaroca*? I si algú ha sentit la d'un ocell tan esquerp i encinglerat ¿hauria bastat això per donar-li nom? — 10 Només a benefici d'inventari, i per si es confirma l'arrel *but-* per al nostre nom d'ocell, podem suggerir que s'hi relacioni un *budalón* citat com a ocell de presa per don Juan Manuel, *Libro del Cavallero e el Escudero*, Rivad., 250b i 251a27-60. — 11 Només aquest, confirmat per Lerchundi i Belot; que a plural Belot dona també *abwáz*. — 12 Almenys *bazdár* és formació suspecta com a àr., que crec persa. Al costat del dit *baizārī* serà bo de posar un «aucell qui es apellat *buseri*», que Alcm cita de *Flos de les Med.*, ms. del S. xv. — 13 Observem que Beaussier (d'acord amb Lerchundi) solament dona el derivat *bayyáz* 'falconer' com marroquí. Sembla haver-hi confirmació del mot en la toponímia hispano-aràbiga, riu *Alváizere* a Portugal, barri de l'*Albaizín* a Granada (que pot ser *al-bayyāzīn* 'els falconers'), si bé totes dues etimologies (i especialment la primera) estan sub-

jectes a fortes reserves. — 14 Res en Dozy, Penrice, Dieterici, etc., pràcticament tampoc en Belot (fora d'un mot vulgar i recent, i de connexió semàntica i geogràfica poc probable). — 15 No hi ha res en l'Avesta ni en el dicc. pelví antic de Nyberg; però sí que *bāz* «hawk, falcon» ja està registrat en el dicc. de McKenzie, que si bé no reflecteix fonts tan antigues i ben estudiades com Nyberg, es basa ja en fonts de l'irani mitjà. — 16 No tinc notícia que els especialistes n'hagin estudiat l'etimologia. Manca en el diccionari etimològic pamiri de Morgenstjerne, en els índexs de les obres de Walde, Pokorny i Benveniste, en els llibres sogdians d'aquest i de Gauthiot. Els noms del falcó i l'astor en ossetí són molt diferents (*uari, latsin, hwærttsygywa*) i no figuren en les obres d'Abaiev i Benveniste. Però jo diria que hi ha d'haver relació amb el scr. *bhūśaḥ*, que si bé no és encara vàdic, figura com a nom d'un ocell de presa en textos tan antics com els bràhmanes i les lleis de Manu; si bé és veritat que no té etimologia indoeuropea acceptada, i el judici escèptic de Mayrhofer II, 499, sobre la que s'ha proposat, sembla més just que el de Walde-P. (II, 135) i Pokorny. L'irani *bāz* no correspon fonèticament a scr. *bhūśaḥ* a causa de la sibilant (s hauria donat *-b-* en irani, Brugmann, *Gru.*, § 558), però era fàcil una alteració per contaminació de *bāz* 'braç' (ave. *bazu* i indoeuropeu general *βHAGU*), que també podia pendre el sentit de 'ala', com s'esdevingué en el pàrtic mitjà *bāzuwar* (Nyberg, s. v. *bāzūk*). — 17 *Bāz* m. «sókol», «iástreḥ» (falcó, astor), Lebedev, p. 60. — 18 *Bōz* «sókol», Oranski, *Vvedénie v Iránskuu Filologiiu*, p. 351. Els bakhtiaris són un poble de muntanyencs nòmades i molt tradicionalistes, amb llengua pròpia i antiga (irànica però no persa), si bé habitants en el Sudoest de Pèrsia. — 19 Lacav. registra un *bisard* 'falcó sacre' que sembla tret anàlogament del fr. ant. *buissard*.

BISBE, descendent mig-savi del ll. *episcōpus*, pres del gr. *ἐπισκοπος* 'guardià, protector, vigilant', 'cap eclesiàstic en general', 'bisbe', derivat d'*ἐπισκέπτομαι* 'examino, inspecciono', i aquest de *σκέπτομαι* 'jo miro'. □ 1.ª doc.: 1172 i diversos docs. urgellesos del S. XII, en les variants *bisbe* i *bispe*.

Troblem ja aquesta tres vegades en un doc. d'Artesa de Segre de l'any 1172 (*BABL* VI, 394). Molt freqüent, en totes dues formes, en els docs. en vulgar de la diòcesi d'Urgell publicats per Mn. Pere Pujol: *bispe* a la Corriu, S. XII (4.2), en el mateix segle *bisbe* a Cerdanya (5.11), *vispe* a Orcau, 1242, i a Tremp, c. 1260 (8.33, 25.2), *bispe* a la Seu, Gósol i Alta Ribagorça anys 1244, c. 1245, 1250 i c. 1251 (9.2, 11.2, 15.31, 16.1), *bisbe* c. 1260 a la Seu (26.1), *vispe* a Tremp i a Vallferrera c. 1260 (24.1, 27.2). Té interès la forma intermèdia *bisbe* que documentem a Cardós algun passatge del *Fèlix* de Llull (II, 90.11),¹ que és com s'ha de llegir també (i no pas *bistbe) en un document de Balaguer de la mateixa data (28.2) i en algun passatge del *Fèlix* de Llull (II, 90.11),¹ que és